

V N O N C W

 MKB
Nederland

 vwb
Nederlandse vereniging
waterschapsbestuurders
namens bedrijven

Op 18 november 2021 organiseert uw Kamer een Ronde Tafel over het initiatiefwetsvoorstel democratisering waterschappen. Namens VNO-NCW, MKB-Nederland en de NVWB (Nederlandse Vereniging van Waterschapsbestuurders Bedrijven) geven wij u graag onze kijk op de geborgde zetels, die u bij uw voorbereiding van de Ronde Tafel kunt gebruiken. Mocht u voorafgaand een nadere toelichting wensen, neemt u dan gerust contact met ons op.

Samengevat pleiten wij voor het behoud van de geborgde zetels in de waterschappen. Het initiatiefwetsvoorstel betoogt dat zonder de geborgde zetels de waterschappen democratischer zouden zijn en dat er zonder de geborgde zetels meer aandacht voor klimaat in de waterschappen kan komen. Beide stellingen herkennen wij niet. Het voorstel ondergraaft het functionele karakter van het waterschap en doet geen recht aan de grote belangen en de meerwaarde, zowel inhoudelijk als financieel, van het bedrijfsleven bij het waterschap. Wij draaien het vraagstuk liever om: bij het oplossen van de grote vraagstukken op het gebied van klimaat, energie en circulariteit is inbreng vanuit het bedrijfsleven via de geborgde zetels juist essentieel om de waterschappen hun rol op weg naar een klimaatneutrale en circulaire toekomst verder in te laten vullen. Daarnaast passen de geborgde zetels uitstekend bij het uitvoerende takenpakket van de waterschappen. Wij vinden daarom dat het stelsel van geborgde zetels geen aanpassing behoeft en adviseren u om de huidige bestuurlijke samenstelling van de waterschappen voort te zetten.

Waarom zijn geborgde zetels zo belangrijk?

Bedrijven zijn voor hun processen afhankelijk van schoon en voldoende water en dat is dus een deel van hun belang, net zoals burgers daar belang bij hebben via de categorie Ingezetenen. Bedrijven nemen immers vaak water in voor hun bedrijfsprocessen en zijn daarmee afhankelijk van de door waterschappen geleverde waterkwaliteit. Na gebruik geven de bedrijven het water ook weer terug aan de waterschappen: zelf zuiveren of dit overlaten aan het waterschap is dan een afweging. Over zowel inname als teruggave vindt veel overleg en samenwerking plaats tussen bedrijven en waterschappen en dan is het niet meer dan logisch dat deze inhoudelijke thema's aan de bestuurstafel worden geduid met inbreng van de geborgde zetels. Daarnaast willen bedrijven medezeggenschap over de besteding van de waterschapsbelastingen die door het bedrijfsleven worden opgebracht. Afhankelijk van het waterschap varieert het aandeel van bedrijven in de belastingopbrengsten van 15% tot 25%; landelijk brachten de bedrijven in 2019 €488 miljoen op. Ten slotte hebben bedrijven als het om water gaat behoefte aan stabiel langetermijnbeleid en continuïteit in de uitvoering, los van de politieke hectiek van alledag. Dan is het goed om te weten dat de geborgde bestuurders namens het bedrijfsleven betrokken zijn.

Wat is de meerwaarde van bedrijven op een geborgde zetel?

Bedrijven zijn gewend om projectmatig te opereren en voor de bewaking van een gezonde financiële huishouding vertrouwt men binnen het waterschap vaak op de kennis en ervaring van de geborgde zetels die het bedrijfsleven bekleedt. Ook als het aankomt op innovatie levert het bedrijfsleven specifieke inbreng.

Zo is terugwinning van energie en grondstoffen uit afvalwater met succes bij waterschappen geïntroduceerd en geborgde zetels hebben ervoor gezorgd dat deze ontwikkeling, ondanks aanvankelijke twijfel bij politieke partijen, in de besturen doorgang heeft gevonden. Ook in de toekomst zijn er nog grote vraagstukken op te lossen op het gebied van klimaat, energie en circulariteit: bijvoorbeeld op het gebied van zuivering van medicijnresten, microplastics en zeer zorgwekkende stoffen uit het afvalwater. De kennis daarvoor zit bij het bedrijfsleven of wordt ontwikkeld door het bedrijfsleven samen met universiteiten en onderzoeksinstituten. Geborgde zetels garanderen dat die technische en organisatorische kennis snel en efficiënt wordt ontsloten en ingebracht in het waterschapsbestuur.

Steun van geborgde zetels voor klimaatadaptatie

Om een misverstand uit de weg te ruimen: Er wordt gedaan alsof de geborgden klimaatadaptatie in de weg zouden staan. Wij hebben geen enkele indicatie dat geborgde zetels vanuit het bedrijfsleven klimaatgerelateerde besluitvorming in de waterschappen blokkeren. Dat zou ook niet kunnen, omdat de geborgden in een minderheid zijn. De initiatiefnemers van het wetsvoorstel hebben natuurlijk groot gelijk dat klimaatadaptatie essentieel is. Maar klimaat en circulariteit staan allang op de agenda van de waterschappen en de geborgde zetels namens het bedrijfsleven werken daar actief aan mee:

- De waterschappen hebben de energie- en klimaatambities die tien jaar geleden zijn vastgelegd in het ‘Klimaatakkoord Waterschappen – Rijk’ al in 2019 gehaald. Dat blijkt uit de Klimaatmonitor Waterschappen over 2020 [10 jr Klimaatmonitor Waterschappen | Unie van Waterschappen \(uvw.nl\)](#). En de waterschappen gaan verder: vergisting van slib, participeren in windenergie, aquathermie om het warmtenet in wijken in te vullen en investeren in zonne-energie. De waterschappen en hoogheemraadschappen dragen die klimaatspeerpunten ook actief uit. Zo benadert hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden gemeenteraadsleden actief over zijn waterbeheerplan met het aanbod dat het graag samenwerkt met gemeenten op het gebied van klimaatadaptatie en dat zij een rol kunnen spelen bij de transitievisie warmte. Geborgde bestuurders hebben actief meegewerkt aan dat waterbeheerplan en zij hebben van harte voor gestemd.
- Het waterschap Delfland heeft recent via een unaniem aangenomen motie naar aanleiding van het jongste IPCC-rapport bekrachtigd dat robuustheid voor klimaatverandering en zeespiegelstijging een beslissingscriterium bij alle vergunningverleningen en investeringsbeslissingen is en dat er een aparte klimaatcoördinator wordt aangesteld. Krap een week na het verschijnen van het rapport van het IPCC! De geborgden hebben ingebracht dat hier samenwerking moet worden gezocht met andere waterschappen en gemeenten.
- Nog een voorbeeld komt uit waterschap Vallei en Veluwe, waar enkele weken geleden met een grote meerderheid en unanieme steun van de geborgden het Adaptief Beleidskader Klimaatadaptatie 2021-2030 is aangenomen, inclusief uitvoeringsplan en prioritering van middelen.

Geborgde zetels, ondemocratisch?

Dit horen we vaak van tegenstanders van de geborgde zetels. Inderdaad zijn er geen verkiezingen, maar wel uitgebreide en vrije sollicitatieprocedures om voor een geborgde zetel in aanmerking te komen. Tegenstanders van de geborgde zetels gaan in hun kritiek voorbij aan het feit dat waterschappen functioneel democratische organen zijn, met een specifiek uitvoerend en afgebakend takenpakket: bescherming tegen hoogwater, een juist waterpeil en de zorg voor een goede waterkwaliteit.

Bij algemene organen zoals provincies en gemeenten gaat het om het WAT van het beleid, terwijl het bij waterschappen vooral om het HOE van het beleid gaat – en daar hoort een ander soort bestuurders bij: met gebiedskennis en vakkennis om gerichte programma's en plannen tot uitvoering te kunnen brengen. Waterschappen zijn vanwege hun takenpakket dus anders ingericht dan algemene organen, zoals gemeenten, provincies en het Rijk, maar zij zijn wel degelijk democratisch van opzet. De 'stakeholderparticipatie' van deze functionele democratie werd in 2014 door de OESO als sterk punt benadrukt. Ook de Advies Commissie Water (opgegaan in de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur) heeft in 2015 aangegeven dat het kwaliteitsniveau van de geborgde zetels hoog is, omdat zij primair worden verkozen op hun kwaliteiten om een bijdrage te kunnen leveren aan een goed bestuur (effectief, efficiënt, integer, innovatief en transparant).

Wat gebeurt er als de geborgde zetels toch verdwijnen?

Het Overlegorgaan voor de Fysieke Leefomgeving stelt in zijn rapport 'De Stem van het Water' dat je de geborgde zetels niet met een penne-streek moet schrappen. Een verandering in het bestuur van de waterschappen heeft consequenties voor de taakopvatting van het waterschap in relatie tot gemeenten en provincies - een aanpassing vergt dus tijd en een zorgvuldige benadering. Een risico is dat het verschil tussen waterschappen, provincies en gemeenten vervaagt en dat zij in het vaarwater van gemeenten en provincies komen. Dan heb je minder redenen om de waterschappen te behouden en in het ergste geval is het schrappen van de geborgde zetels het begin van het einde voor de waterschappen, want die geluiden horen wij nu al: "Laat de provincie het maar doen." Nog los van de vraag of de provincies en gemeenten daarop zitten te wachten, kun je je afvragen of ze die uitvoerende taak erbij kunnen hebben. Dat zou jammer zijn, want waterschappen leveren in hun huidige samenstelling uitstekend werk: *if it ain't broken, don't try to fix it.*

Voor meer informatie:

J.H. Bessembinders, VNO-NCW/MKB-Nederland

bessembinders@vnoncw-mkb.nl

(06)13807980

B. Breunissen, NVWB

b.breunissen@home.nl

(06)27060121